

פתח דבר

שאלו סתר

גיליון זה של תיאוריה וביקורת הוא המגוון ביותר מבין הגיליונות האחרונים: שלא כקודמיו, אין לו נושא מוצהר שקושר בין המסות והמאמרים שבו, וגם לא נושא מובלע שעובר כחוט השני בין מרביתם. בגיליון הנוכחי יש מאמרים שדנים בספרות בת זמננו ובתלמוד, בתהליכי פיתוח עירוניים ובגלגולו של חיבור מימי הביניים; מסות על סיפור העקדה ועל שקית פלסטיק; ותיק עבודות שמציג אמנות חזותית עכשווית. שתי החטיבות המסיימות את הגיליון מסמנות את התרחבות מוטת הכנפיים של כתב העת. כנף אחת נשלחת עד להגות יפנית בת זמננו: לראשונה בתיאוריה וביקורת מופיע מאמר מתורגם מן השפה היפנית – מאמר פרי עטו של הפילוסוף וחוקר התרבות קראטני קוג'ין. המאמר, שקושר בין פילוסופיה מערבית למחשבה אסיאתית ובין "הולדת" הספרות והאמנות היפניות במאה התשע־עשרה לתולדות המודרניזם האירופי באותה העת, מראה כיצד אי־אפשר עוד לחשוב את התיאוריה הביקורתית רק מן המסורת התרבותית והלשונית המצומצמת שלה, אלא יש לפרוץ אותה לעבר מרחבים אחרים. הכנף השנייה נשלחת אל ספרו של קרל שמיט תיאולוגיה פוליטית, שסביבו ערכנו רב־שיח מיוחד לרגל מאה שנה לפרסומו. ספר זה נחשב אבן יסוד במחשבה הפוליטית והמשפטית האירופית של המאה העשרים: הוא נטוע במרכזה – דובר הגרמנית כמובן, נכתב ביחס לתולדותיה וגם מובן למול גלגוליה הבאים, האיומים, של אירופה. אולם הצימוד שנערך בגיליון זה בין קראטני לשמיט מראה לא רק את שונותם כשני מובנים של תיאוריה הרחוקים מאוד זה מזה. הוא מפגין גם את הצטלבותם: כיצד התרבות היפנית (הכתב, הצורה, הסגנון) עוצבה על ידי התרבות האירופית כפיגורה של אחרות; וככזאת היא הוכנסה לתוכה ונידונה בהגות האירופית של המאה העשרים; ולכן קראטני יכול לשוב להגות הזאת, להיתלות בפיגורה, לחלץ אותה משם ולהשיב אותה להיסטוריה שממנה נלקחה. באופן זה שאלת הכתיבה, שבלב ההגות הסטרוקטורליסטית והפוסט־סטרוקטורליסטית המערבית, הופכת לשאלה אירופית־יפנית למן ראשיתה. ומן העבר האחר, הדיון השמיטיאני בתורת המדינה – שהיא, לדידו, תורת מדינה אירופית

לגמרי, אם לא צרפתית-גרמנית למהדרין – חייב להיעשות גם ממה שלא קיים בו גופו: מהמסורות התיאולוגיות שאותן הוא אינו מביא בחשבון, מהמדינות שעליהן אין הוא נותן את הדעת, מן העמים ששכח או הדחיק; וכן מן ה"עתיד" שלו – כלומר מדרמת ההתקבלות של הספר לאחר פרסומו, בפרט במקום שבו נערך כתב עת זה.

את פתח הדבר אני בוחר אפוא להתחיל מסוף הגיליון: מתיאולוגיה פוליטית. את הספר עצמו אין צורך להציג בתיאוריה וביקורת. קביעותיו מוכרות: הריבון הוא מי שמכריז על מצב החירום; מצב החירום הוא שעומד בבסיס תורת המדינה; הנורמה המשפטית איננה תופסת את החריג, אך הסדר המשפטי מבוסס על אפשרות החריגה ממנו; הדמוקרטיה הפרלמנטרית מכחישה את הריבון כמושג גבול של החוק, את כוח ההכרעה שלו ואת מצב החריגה, הוא מצב החירום. ובהמשך, הטענה כי את תורת המדינה המודרנית יש להבין מתוך המערך התיאולוגי ששימש לה תשתית ועבר תהליך של חילון, כלומר התממש בפוליטיקה האנושית: הטרנסצנדנטיות של האל התגלגלה לזו של הריבון, הנס האלוהי הפך לכוח ההכרעה הריבוני. חילונם של המושגים התיאולוגיים מתקיים במערך הלגיטימציה החוקית של המונרכיה, אבל גם בפוליטיקה הסוציאליסטית המהפכנית, שבה את מקומו של האל תופסים העם או האנושות כולה. ואילו בדמוקרטיה הליברלית, על חלוקת הסמכויות השלטוניות והמשפט הפוזיטיבי שבבסיסה, נשכח כוח ההכרעה; אך שכחה זו אינה יכולה להחזיק מעמד.

מאז פרסומו ועד היום עורר ספרו של שמיט פולמוסים רבים. היחס כלפיו נע בין פיתוי לרתיעה, וסערה פרשנית מקיפה אותו. לביוגרפיה של שמיט יש בוודאי יד בדבר: בשנות השלושים הצטרף שמיט למפלגה הנאצית ובמשך כמה שנים היה אחד מבכירי המשפטנים שבה, עד שהוקע ממנה כאופורטוניסט; אבל הוא מעולם לא התנער מתמיכתו בנאציזם-סוציאליזם. כך נצבעו הריבון וכוח ההכרעה בצבעי הנאציזם, אף שהספר נכתב יותר מעשור לפני עלייתו לשלטון. ועם זאת, גם אחרי המלחמה, כשהורחק שמיט מכל הוראה אקדמית ובעודו מסוגר במחוז ילדותו, נודעה לכתביו השפעה על זרמים פוליטיים שונים – על הוגים שמרנים ועל הוגי התיאולוגיה של השחרור, על מאבקי הגרילה של שנות השישים ועל תנועות השמאל המיליטנטי האירופיות; על מבקרי הקולוניאליזם ומבקרי הקפיטליזם. ובתוך כך, ולאורך כל השנים, השפיע על הוגים מרכזיים של התיאוריה הביקורתית: על ולטר בנימין, שמתכתב עם מושגי הכוח הריבוני ב"לביקורת הכוח" ומשכתב את מושג מצב החירום ב"תיזות על מושג ההיסטוריה", על ז'ק דרידה, שפוער את ההבחנה בין ידיד לאויב בפוליטיקה של הידידות, ועל ג'ורג'ו אגמבן, שכל פרויקט "הומו סאקר" שלו הוא בחינה מחודשת של כוחו של הריבון.

יש בתיאולוגיה פוליטית כמה תובנות שנדמה כי הן בסיס לדיון הביקורתי בכלל. הבנת תהליך החילון כמעבר מן התיאולוגי למטפיזי, משם למוסרי ולבסוף לכלכלי – כלומר כתהליך של השתדרות הערך הכלכלי על כלל מערכיו של הקיום האנושי; הקביעה באשר

לטוטליות של הפוליטי, שלפיה דבר אינו חומק מן הזירה הפוליטית וכל עניין הוא מושא לבחינה פוליטית; הדגש ששמיט שם על שאלת הריבונות ועל כוחו של הריבון להכריז על מצב החירום – לכל אלה הייתה חשיבות מכרעת בביקורת הכוח במחשבה הפוליטית של שלושים השנים האחרונות, וכן לתובנה כי החריג מצוי בבסיס הסדר המשפטי והחברתי, ולתביעה להתחיל את הניתוח ממצבי הגבול של החוק. בה בעת, השאלה היא מה אפשר ללמוד מכך שהתובנות הללו מנוסחות בספר שכזה – כביקורת הדמוקרטיה הפרלמנטרית שמתגשמת, עשור מאוחר יותר, בביטולה. האם מה שנדמה כבסיס לתיאוריה הביקורתית האמנציפטורית מתגלה כמשותף גם לביקורת מן הימין? שאלה זו מקבלת משנה חשיבות בימינו, כאשר רבים מן המהלכים הביקורתיים אומצו – שובשו, נוכסו או מוצו – על ידי הימין החדש: ביקורת המדע האמפירי; ביקורת המומחיות המקצועית חסרת הפניות כביכול; הדרישה למסגור ידע/כוח של כל קביעת אמת. ייתכן שאנחנו נמצאים ברגע שבו הכוח וביקורת הכוח כבר אינם ניתנים להפרדה, רגע שבו "שלטון החוק" הליברלי אכן מתגלה באינותו, וכוח ההכרעה של הריבון – שאיננו רק השליט – נקרא לפעולה. מתוך כך, עם שמיט ונגדו, כדאי לחשוב היום על תהליכי התפרקותה של הדמוקרטיה, על עליית משטרים סמכותניים-לאומניים מכאן ושלטון הטכנוקרטים-גלובליסטים מכאן; ובמקביל, כדאי לחשוב גם על הרתיעה הליברלית-פרוגרסיבית העכשווית מכל תצורה של סמכות, שנתפסת כאלימה בהכרח ולכן כראויה למיגור בתוך הסדרה הולכת ומתרחבת של פרוצדורות נורמטיביות.

לרגל יובל המאה לפרסום הספר, כינסנו ארבעה חוקרים בכירים שעסקו רבות בהגותו של שמיט – ראיף זריק, ויואן ליסקה, כריסטוף שמידט ויהודה שנהב-שהרבני – וביקשנו מהם לדון בספר, בחשיבותו ובסכנות שבו, ובמקומו המיוחד במחשבה הביקורתית. כיצד קרה שמבקר הדמוקרטיה הפרלמנטרית של רפובליקת ויימאר, ומאוחר יותר אחד מבכירי המשפטנים של הנאציזם-סוציאליזם, היה למקור השפעה מרכזי על דורות של מחשבה שמאלית רדיקלית? מה יש בדמותו של הריבון, בהכרזה על מצב החירום ובתביעה להכרעה שאוחז בדפוסים הבסיסיים של הפוליטיקה – ובפרט זו העכשווית, של המלחמה בטרור, של תנועת הפליטים או של מצב החירום הבריאותי? מהי משמעות חילונם של המושגים התיאולוגיים בפוליטיקה המודרנית – מהם אותם מערכים תיאולוגיים שמופיעים גם היום? ובכלל, מהו סוד הקסם השמיטיאני, והאם אפשר או צריך להתגבר עליו? רב-שיח זה, החותם את הגיליון הנוכחי, נע בין ביאור כמה ממהלכיו של שמיט להתנערות מהם ולהצעת אפשרויות נגדיות; ובעזרת פנייה לדמויות נוספות שקשורות לשמיט באופנים שונים – מקפקא ובנימין ושלום, ארנדט ואגמבן, ועד קירקגור והרמן כהן – ומחשבה על חוקי החירום בישראל/פלסטין, מבררים המתדיינים את מורשת שמיט כאן ועכשיו.

הגיליון נפתח במאמר של קרן דותן, שדן באחד המונחים הרווחים ביותר בשדה הספרות העכשווית ואחד העמומים שבהם – "אוטופיקשן", ז'אנר ספרותי שכוכבו דרך בעשור האחרון ונדמה כי הוא חולש כעת על חטיבות מרכזיות בכתיבה היצירתית בת הזמן. מהו אוטופיקשן, באילו מובנים הוא מעשה של בדיון, מה מבדיל אותו מן הרומן מצד אחד ומן האוטוביוגרפיה מן הצד האחר – אלה כמה משאלותיה של ביקורת הספרות בשנים האחרונות. אך דותן עוסקת בשאלות אחרות. במאמרה היא בוחנת את התפקיד השיחני של "אוטופיקשן": במקום להניח את קיומו ולשאול מה מתקיים תחת קורת הגג שלו ומה לא, היא שואלת על עצם השימוש במונח – על התפקיד שהוא ממלא ועל הצורך שעליו הוא עונה בדיון התרבותי-פוליטי העכשווי. דותן בוחנת באופן היסטורי את השימוש במונח, את כניסתו אל מרכז השיח הספרותי ואת התבחנותו מן האוטוביוגרפיה – התבחנות שהתרחשה רק לאחרונה, ולה טעמים מגדריים ומשפטיים בתוך כלכלת הזהויות העכשווית. את השתררות הקטגוריה של "אוטופיקשן" היא מבינה ביחס להתעצמותו של הדיון בפוסט־אמת וכמענה לחרדה מפני הערעור על תוקפה של האמת העובדתית. זהו אפוא דיון בנסיקתו של ז'אנר ספרותי שהוא למעשה דיון בשיח הפוליטי של התקופה הנוכחית, והוא איננו נסמך על ההבחנות הרווחות (ימין מול שמאל, ליברלים מול פופוליסטים, פרוגרסיבים מול אוטוריטרים) אלא עוקב אחר תפקודם של מונחים כאמת ושקר או בדיון ומציאות בקרטוגרפיה הפוליטית העכשווית.

שרגא ביק עורך גם הוא ביקורת שיח, אך אצלו אין זה שיח ספרותי-פוליטי עכשווי אלא שיח אקדמי-אינטלקטואלי, שיח המיניות שביקורתו משתלשלת מתולדות המיניות של פוקו ומופיעה במחקרים רבים מספור שעוסקים במיניות האנושית כאתר נבחר של משמעת ומשמעות. ביק טוען כי הבכורה שניתנה למיניות מסתירה ואף מכחישה אתר נוסף, ולטענתו ראשוני יותר, של ארגון ידע וכוח, והוא הגוף – לא הגוף המיני אלא הגוף המפריש, וליתר דיוק הגוף המפריש מן האיבר הבזוי, הנמוך, התחתון: מפי הטבעת. מאמרו של ביק עוקב אחר מופעים של נפיחות, בעיות מעיים והטלת צואה (וכן בהתעטשויות, גיהוקים והשתנות) בתלמוד, ועומד על הופעתם של שיירי החומר ועקבות הבשר במרחב הטקסטואלי היהודי, למשל בדיון בניקיונו של האדם המתפלל במסכת ברכות או בסיפור מותו של רבי יהודה הנשיא במסכת כתובות. הוא קורא את הרגעים הללו בשני אופנים: כפיגורות של דיון תיאולוגי מפותח (על ממד ההתכוונות שבתפילה, על היחס בין עליונים ותחתונים), וכאנטי-פיגורות של התפרצות הגופני והחומרי אל המסכת הסימבולית של הטקסט. אם כן, המאמר מבקש להתיק את הדיון מן המיניות אל הגוף וטוען שדווקא הגוף הלא מיני – המחורר והמוקצה, המפריש והנופח – הוא שנמצא בקצה של מערך הסימן, ולכן גם בגבול החוק והתרבות.

מאמרו של דפנה לוי ומירב אהרון-גוטמן שופך אור על תהליכי הפיתוח המואצים שמתרחשים ברבות מהערים בישראל ועל תוכניות ההתחדשות העירוניות שמובילות אותם,

ובוחן את אחת מהנחות היסוד שבבסיס המחקר הגיאוגרפי והאדריכלי – ההנחה שתוצאתם העיקרית של תהליכים אלו היא דחיקתם של התושבים הוותיקים מן האזורים המתחדשים לטובת בני מעמד גבוה יותר, כלומר ג'נטריפיקציה. אולם במחקר-על שבוחן מחקרים רבים מן השנים האחרונות, לויין ואהרון-גוטמן מראות כיצד גם בעלי הדירות מבין התושבים הוותיקים יוצאים מורווחים מבחינה כלכלית מתהליכים אלו, ועליית הערך של דירותיהם מאפשרת להם לעיתים גיעות במעלה הסולם החברתי. הן משרטטות את דמותן של הדור הרביעי להתחדשות העירונית, שכבר איננו הדור של הג'נטריפיקציה אלא מה שהן מכנות "דור המינוף העצמי". מן המאמר עולה שינוי דרמטי במובנו של "בית": ממקום מגורים, מעון ומשכן שנטוע בסביבה חברתית וקשור לצורת חיים מסוימת, ל"נכס" – השקעה כלכלית, מניה שיש להאמיר את ערכה ולמקסם את הרווח ממנה. מובן זה הולך ומשתרר בימינו על המרחב החברתי כולו.

מאמרו של יונתן יובל עוקב אחר מעתקי הצורה של טקסט פילוסופי-תיאולוגי מן הנצרות הלטינית הימני-ביניימית אל הקהילה היהודית בספרד ערב הגירוש הגדול, ולאחר מכן אל חוכמת ישראל בגרמניה של העת המודרנית. הטקסט הוא חיבורו של תומס אקווינס על הנפש משנת 1266; התרגום לעברית הוא מעשה ידיו של עלי חביליו במחצית השנייה של המאה החמש-עשרה; והגילוי המאוחר של התרגום והדיון המחדש בו הוא פרי עבודתו של הרב אדולף ילינק באמצע המאה התשע-עשרה. מן המעתקים הללו עולות שאלות של תרגום ופואטיקה, יצירתיות ונאמנות, אבדה שמושבת לבעליה וזרות בלתי ניתנת לבינות. השאלות הללו, מראה יובל, הן חלק אינטגרלי ממעשה התרגום והפרסום (חביליו) וממעשה המציאה המאוחרת וההוצאה לאור (ילינק), וטורדות את המתרגם והפרשן, שכותבים על הקושיות הללו כחלק מפעולת המעתק. בה בעת, הן חוזרות שוב ושוב אל הטקסט עצמו – אל היחסים שכבר מתקיימים בו בין נפש לעולם, בין רוח לחומר; וכן אל היחס שמופנה אל הטקסט מבחוץ, שהוא תמיד גם היחס אל התיאולוגיה הנוצרית של הרוח מטעם אלה שהיא עצמה מינתה על הבשר.

שתי מסות מתפרסמות בגיליון. אלברט סוויסה כתב מסה שבה הוא שב אל סיפור העקדה כסיפור היסוד של זרע אברהם והברית שכרת עם האל. סוויסה שב אל סיפור זה גם מבעד לרומן שהוא עצמו כתב לפני יותר משלושה עשורים, עקוד (הקיבוץ המאוחד, 1990), כהרהור מאוחר על תנאי העקדה – תנאים מבניים שמתגלגלים לאפשרויות תיאולוגיות, חברתיות ואישיות. את סיפור העקדה הוא קורא מתוך העקדה שקודמת לסיפור עקדת יצחק – עקדתו של ישמעאל, זו שנדחתה בספר בראשית אך עקבותיה מתקיימות בקוראן, ולכן גם ביהדות ששכנה בסמוך לאסלאם. את סיפורה של השושלת האברהמית מבין סוויסה גם ממופעיה בשושלת הפרטית שלו – ילדותו של אביו במרוקו, ילדותו שלו בישראל – ומתוך כך הוא מברר זכותו של מי להיעקד כראוי, להיות קורבן מקודש; ולעומת זאת איזו עקדה נדחית ואיזה קורבן מגורש ונדחה מן הסיפור אך ממשיך לרודפו.

מבנה זה של קורבן דחוי ומושעה, סוויסה טוען, מתקיים ברמות שונות: בסיפור המקראי, בהיסטוריה של היהודים בארצות ערב ולאחר מכן בזו של המזרחים בישראל, ובתשתית החברה שבה אנו חיים היום.

גיא פרחי פונה במסתו אל מה שנדמה בתחילה כאובייקט הסתמי ביותר, שקית פלסטיק, ומתחקה אחר מסעה משימושה בידי בני אדם ועד התכלותה ארוכת המִשָּׁךְ בקרקעית האוקיינוס. ממסע זה הוא מחלֵץ את האתגר המצוי כיום בשקית פלסטיק: היא אמנם מפגע אקולוגי שחושף את אופן הייצור העודף של הקפיטליזם המאוחר, סמל לבזבזנות האנושית שאחריתה כליה, אך במקביל, הוא טוען, היא מסמנת גם אופק של מחשבה מורכבת על יחסי אדם-טבע: הפלסטיק אינו רק חומר מלאכותי שמזהם את הטבע, אלא כבר הפך לחלק מהטבע עצמו, לסכנות פעילה בו שמשנה את צורתה ושיש להבינה לא רק מנקודת המבט האנושית. כך, מפרספקטיבה ניאומטריאליסטית, פרחי מנסח קווים ראשונים ל"מחשבה פלסטית" שבה גלגולי הצורה של החומר, ובכלל זה האדם, אינם כלייתו ואחריתו, אלא ראשיתו.

טל שטרנגסט אצרה עבור תיאוריה וביקורת תערוכה בדפוס, בעיצובו של מיכאל גורדון, שעוקבת אחר האופנים שבהם האמנות העכשווית מתמודדת עם דימויי ההיסטוריה. אם ההיסטוריה של העשורים האחרונים רוויה בדימויים, אם האירועים מתקיימים בה כספקטקל, אם הדימוי הוא מה שמתממש שוב ושוב בעולם כסימולקרה, שטרנגסט מציגה יצירות אמנות שמעכבות את הדרך אל הדימויים הללו, מערערות על לכידותם, על קליטתם הישירה, על קריאותם. היצירות הללו אמנם נעשו ביחס לאירועים היסטוריים קונקרטיים, כלומר ביחס לדימויי הראווה שלהם – דימויים של השמדה, רציחות, לינצ'ים; של מעוזי כוח ואתרי התנגדות – אבל הן מערפלות את הופעתם של הדימויים, או מותחות את משך ההתבוננות בהם, או מסתירות אותם כליל. עבודותיהם של גוסטב מצגר, קידי נולנדר, דויד קלרבאוט, משה ניניו וטרישה דונלי המוצגות בגיליון מפגינות, כל אחת בצורתה, את היותן לא רק דימוי אלא יצירות אמנות שחומריותן, צורות הופעתן בחלל התצוגה, אופן הצבתן ומסלולי הימסרותן לצופים הם חלק אינטגרלי ממעשה היוצר שלהן וממובנו.

קראטני קוג'ין משלב בכתיבתו בין דיון בהיסטוריה של יפן המודרנית, בפוליטיקה שלה ובתרבותה ובין עיון תיאורטי מדוקדק בהגות אירופית, לרבות הפילוסופיה והתיאוריה הביקורתית, וכן בהגות אסיאתית. הוא טווה את כל אלה למהלך מורכב שבו לא רק היפני אלא גם האירופי מובן באופן השוואתי, ולכן אחרת. במאמרו בגיליון זה מתרכז קראטני במאה התשע-עשרה, שבה נבט המודרניזם הספרותי והאמנותי ובה גם "נוצרה" יפן המודרנית. את שני אלה קראטני מפגיש, ומראה כיצד שאלות של זהות קולקטיבית, שפת לאום ותרבות מדינה כרוכות מראשיתן בשאלות על אופן הכתיבה, מעמד הסימן וסגנון היצירה; ובמקביל, כיצד עיונם של הוגים כהידגר, בארת ודרידה בשאלות של שפה ומשמעות – עיון שלא במקרה עבר דרך מושג כלשהו של "יפניות" (הכתב היפני, הסגנון

היפני) – חייב להיענות בדיון מתוך ההיסטוריה היפנית, שבה עצמה כבר מתקיימים קשרים מסועפים עם האירופי. בחינה פנימית זו מאפשרת לקראטני לחשוף הבנה שונה של מושגים כרוח, היגיון ומשמעות, כזו שכבר אינה נחשבת כמסורתית ופרה-מודרנית אלא כמודרנית כמובהק, גם אם באופן שונה. אילת זהר חיברה הקדמה מקיפה להגותו של קראטני, ובה היא פורשת את האופן שבו הוא שוזר היסטוריה אלטרנטיבית של יפן המודרנית מתוך הרעיונות השונים שעיצבו את יפן ואת קשריה עם אסיה מצד אחד ועם אירופה ואמריקה מן הצד האחר: לא היסטוריה שמדגישה את ייחודיותה של יפן ואת דרכה להכרה עצמית, כל הדרך עד ללאומנות ולבדלנות במאה העשרים, אלא כזאת שמדגישה את התהוותה של יפן דווקא מתוך שאילותיה הרבות מתרבויות אחרות והתייצבותה כצומת של ניכוס, הטמעה ושכלול של מרכיבים זרים לכאורה. הגותו הרב-הקשרית והרב-מוקדית של קראטני היא עדות לאותה היברידיות פילוסופית ותרבותית ובה בעת היא טעינה בשמה.

הגיליון נחתם, כאמור, ברב-שיח שנערך לרגל יובל המאה לפרסומו של הספר תיאולוגיה פוליטית לקרל שמיט. אבל לאחרי, כמוסף מיוחד לגיליון במהדורה המקוונת שלו, מופיע תיק המסות "אש בשדה קוצים", שערכו דניאל מונטרסקו וניצן לונברג בעקבות אירועי מאי 2021. התיק מחזיק 12 מסות קצרות שנכתבו מייד לאחר האירועים כתגובה מרובת קולות שבבסיסה הניסיון להבין את התנאים והסיבות שהובילו לאלימות הבין-קהילתית שגאתה במרכזי הערים בישראל באותו חודש. המסות עוסקות בהיבטים שונים של גיוס חברתי, אלימות פוליטית, פורקנם של מתחים מורחקים ודפוסים של ערבות הדדית בחברה הישראלית והפלסטינית. הן פורסמו באתר תיאוריה וביקורת בשלוש פעימות בחודשי קיץ 2021, ויש בהן ניסיון לגעת בזמן אמת במציאות הפוליטית ולהידרש לה באופן מיוחד ומושכל.